

TRUST

PSIHLOGIA ÎNCREDERII

Ce anume ne convinge să avem încredere în oameni? Cum se dezvoltă încrederea și cum poate fi aceasta menținută? Se confruntă, oare, societatea occidentală cu o criză de încredere?

Trust. Psihologia încrederii tratează chestiuni legate de încredere și experiențele din viața de zi cu zi. Cartea identifică factorii care îi determină pe oameni să fie încrezători în ceilalți și consecințele acestei decizii asupra problemelor reale de sănătate, politică, terorism, la locul de muncă sau în credința religioasă, din întreaga lume. Cartea explorează și impactul lipsei de încredere, precum și cauzele manifestării acesteia la persoane, grupuri sau organizații.

Într-o lume în care siguranța influențează viața noastră cotidiană, *Psihologia încrederii* arată rolul pe care aceasta îl are în relațiile noastre și ne oferă îndrumări practice în legătură cu încrederea pe care o acordăm celor din jurul nostru.

Ken J. Rotenberg este Profesor de Psihologie la Universitatea Keele din Marea Britanie. Este cercetător activ de peste 40 de ani, interesat în special de încrederea din timpul copilăriei și al adolescenței.

COLECȚIA **Psihologia VIETȚII MODERNE**

Psihologia vieții moderne reprezintă o serie de cărți ce își propune să demonteze miturile și pseudoștiința din jurul celor mai importante teme ale vieții.

Explorează factorii psihologici ascunși care ne conduc, de la dorințele și aversiunile noastre subconștiente, până la instinctele sociale înnăscute, care se transmit de la o generație la alta. Accesibilă, plină de informații și stârnind în permanență curiozitatea, fiecare carte este scrisă de un expert în domeniu și examinează modul în care informațiile bazate pe cercetări se compară cu înțelepciunea populară; în același timp, ilustrează potențialul psihologiei de a îmbogăți felul în care înțelegem umanitatea și viața modernă.

Aplicând o lupă psihologică asupra unei întregi game de subiecte și probleme contemporane – de la sex la dependență și până la teoria conspirației – *Psihologia vieții moderne* vă poate ajuta să le priviți pe toate cu alți ochi.

Din aceeași colecție:

Fashion. Psihologia modei

Carolyn Mair

Music. Psihologia muzicii

Susan Hallam

Sex. Psihologia sexului

Meg-John Barker

Addiction. Psihologia dependenței și a comportamentului adictiv

Jenny Svanberg

Ken J. Rotenberg

TRUST

Psihologia încrederii

Traducere din limba engleză de
Ioana Nuțulescu

Prior.
București, 2020

PRIOR MEDIA GROUP

Adresă: Str. Răspântiilor, nr. 32,

București, sector 2, 020548

Telefon: +4021 210 89 08

Fax: +4021 212 35 61

Email: office@prior.ro

Web: www.prior.ro; www.ebookshop.ro

Ediția originală:

The Psychology of Trust, Ken J. Rotenberg, ISBN 9781138678491, Routledge, 2018.

© 2018 **Ken J. Rotenberg**. All Rights Reserved. Authorised translation from the English language edition published by **Routledge, a member of the Taylor & Francis Group**.

The right of Ken J. Rotenberg to be identified as author of this work has been asserted by him in accordance with sections 77 and 78 of the Copyright, Designs and Patents Act 1988.

Ediția în limba română:

Trust. Psihologia încrederii, Ken J. Rotenberg

© 2020 **Editura PRIOR**, București, România

Ediția în limba română a fost publicată cu acordul **Routledge, membră a Grupului Taylor & Francis**.

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Prior Media Group. Nici o parte a prezentei publicații nu poate fi reprodusă sau transmisă sub nici o formă, fie ea tipărită sau electronică, incluzând fotocopierea, înregistrarea sau vreo altă formă de stocare, fără acordul scris al editorului.

Notă privind mărcile înregistrate. Numele produselor sau ale companiilor pot constitui mărci înregistrate și sunt utilizate numai pentru identificare și explicații, fără intenția de încălcare a legilor în vigoare.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ROTENBERG, KEN J.

Trust : psihologia încrederii / Ken J. Rotenberg ; trad. din lb. engleză de

Ioana Nuțulescu. - București : Prior, 2020

Conține bibliografie

ISBN 978-973-88195-8-0

I. Nuțulescu, Ioana (trad.)

159.9

Editor: Ion Arzoiu

Traducător: Ioana Nuțulescu

Redactor: Diana Cîmpeanu

Tehnoredactare și pregătire pentru tipar: Carmen Dumitrescu

Copertă: © Routledge; Carmen Dumitrescu

Cuprins

Mulțumiri	7
1 A înțelege încrederea: o criză sau un lucru esențial?	9
2 A minți și a avea încredere: sex, minciuni și casete video	23
3 Încrederea este un echilibru delicat	33
4 Dezvoltarea încrederii: părinții pot reuși!	43
5 Încrederea în relațiile de cuplu: câte umbre are încrederea în relația ta?	53
6 Încrederea și sănătatea: drumul spre bunăstare?	63
7 Încrederea în poliție: aveți încredere în organele de poliție?	75
8 Încrederea la locul de muncă: fațetele văzute și nevăzute ale încrederii	87
9 Încrederea și politica: hainele nu chiar noi ale împăratului	95
10 Terorismul și neîncrederea în cei din afara grupului: Turnurile Gemene și dincolo de ele	105
11 Încrederea și credința religioasă: avem încredere în Dumnezeu?	115
12 Consolidarea încrederii	123
Resurse suplimentare	133
Referințe bibliografice	137

MULȚUMIRI

Aș dori să îi mulțumesc soției mele, Carole, pentru susținerea ei extraordinară pe tot parcursul scrierii acestui volum. Această carte este pentru ea.

Dedic această carte și fiului meu (David), copiilor mei adoptați (Claire și Gemma), precum și nepoților mei (Amber, Lucas Jack, Jessica și Ruby).

De asemenea, cartea este dedicată doamnei Dr. Lucy Betts, o colegă valoroasă în cercetările și scrierile noastre pe tema încrederii. Competența și dăruirea ei sunt foarte apreciate. În final, vreau să îmi exprim mulțumirea pentru ajutorul primit din partea colegei mele, Prof. Pamela Qualter, în ceea ce privește munca mea pe subiectul încrederii.

1

A ÎNȚELEGE ÎNCREDEREA

O criză sau un lucru esențial?

Autori din cadrul multor discipline din lumea întreagă și-au menținut poziția că încrederea reprezintă piatra de temelie a societății și că este esențială pentru supraviețuirea acesteia. Această opinie a fost adoptată în domenii ca filozofia (O'Hara, 2004), științele politice (Uslaner, 2002), sociologia (Misztal, 1996) și psihologia (Rotenberg, 2010; Rotter, 1980). Încrederea dintre persoane aparținând unor culturi diferite (încrederea interculturală) a fost considerată fundamentală pentru supraviețuirea societăților multiculturale (Misztal, 1996; Uslaner, 2002). Importanța acordată siguranței subliniază pericolul reprezentat de binecunoscuta lipsă de încredere, care continuă să se extindă în întreaga lume.

Mulți scriitori au abordat problema crizei de încredere din societatea contemporană. În urma rezultatelor bazate pe Barometrul de Încredere, Richard Edelman (2015) a afirmat: „Pentru prima oară de la Marea Recesiune, jumătate dintre țările pe care le studiem au intrat într-o categorie a «neîncrederii»” (n.

10 A ÎNȚELEGE ÎNCREDEREA

red.: fără sursă). El a susținut că acest lucru reprezintă o consecință a „eșecului instituțiilor responsabile de a oferi răspunsuri sau de a lua măsuri de management în urma unor evenimente precum: criza refugiaților, încălcarea siguranței datelor, criza bursei de valori în China, răspândirea virusului Ebola în Africa de Vest, invadarea Ucrainei, scandalul de luare de mită în cazul FIFA, manipularea testelor privind nivelul emisiilor de către Volkswagen, corupția în masă din cazul Petrobras și manipularea cursului de schimb valutar de marile bănci ale lumii” (n. red.: fără sursă). Conform informațiilor din presă, Marea Britanie „suferă o pierdere imensă a încrederii în instituțiile sale: încrederea în toți politicienii a scăzut abrupt la cele mai mici valori din toate timpurile” (Slack, 2016; fără sursă). De asemenea, statisticile arată că încrederea în rândurile americanilor s-a redus în ultimul deceniu (Zizumbo-Colunga, Zechmeister și Seligso, 2010). Cercetarea academică nu a scăpat de „criza” de încredere și există dovezi că un număr considerabil de rezultate prezente în jurnalele academice sunt greșite și subiective (vezi Walia, 2015).

Ideea crizei de încredere este sprijinită în mare parte de rezultatele sondajelor de pe forumurile populare, care analizează, de regulă, opinii generale. Rezultatele sondajelor sunt îndoielnice, dar îndeplinesc funcția dublă de a exprima îngrijorările publice în legătură cu încrederea (de exemplu, sentimentul de anxietate din jurul acestui subiect) și a modela opinia publică privind siguranța. Rezultatele sondajelor transmit un mesaj simplu unui public nerăbdător: Încrederea este în criză și scade vertiginos! Implicit, sondajele induc noțiunea că lumea devine mai coruptă și mai nedemnă de încredere. Confirmarea sau negarea acestei noțiuni rămâne o sarcină foarte dificilă. Într-adevăr, atât corupția,

cât și lipsa de loialitate au existat în tot decursul istoriei omenirii (Machiavelli a dovedit acest lucru la sfârșitul anilor 1400). Mai mult decât atât, accesul la informații care dezvăluie caracterul neloyal al oamenilor este mai mare decât în oricare moment al istoriei omenirii. Ca urmare a tehnologiei și a rețelelor de socializare, fiecare acțiune este împărtășită cu milioane de persoane – cât ai clipi din ochi – și este expusă examinării publice. Această schimbare a oferit o ocazie nemaîntâlnită de evaluare critică a comportamentului oamenilor, depistarea caracterului nedemn de încredere și exprimarea unei lipse de siguranță în ceilalți – mai ales în persoanele publice.

Din păcate, evidențierea „crizelor” de încredere ne distrage atenția de la faptul că încrederea este esențială în interacțiunea socială de zi cu zi și în formarea și menținerea relațiilor interpersonale (vezi Rotenberg, 2010). Din punctul meu de vedere, încrederea se aseamănă materiei întunecate din universul fizic. Materia întunecată este o substanță răspândită, dar extrem de greu de identificat, care leagă planetele și materia de pe Terra. În mod similar, încrederea reprezintă o forță predominantă, deseori silențioasă, care unește oamenii între ei și asigură relațiile sociale și funcționalitatea în societatea modernă. Sunt sigur că, fără ea, „universul” nostru social nu ar exista.

Ultima afirmație poate părea cutezătoare, dar o analiză atentă dovedește că și cele mai simple activități sociale implică încrederea. De exemplu, zilele trecute am luat prânzul în clădirea universității. Am cumpărat mâncare stradală americană (*street food*) și o băutură acidulată. Nu existau tăvi pentru alimente, așa că mi-am lăsat băutura pe bufet și am plecat să-mi așez mâncarea pe o masă, după un colț. Când m-am întors la bufet, am realizat că

12 A ÎNȚELEGE ÎNCREDEREA

băutura mea dispăruse. Poate că o luase unul dintre noii studenți însetați; nu se va ști niciodată. În această situație, eu avusesem încredere în cei din jurul meu, atât prin convingeri, cât și prin acțiuni, că nu îmi vor fura băutura. Din păcate, acea încredere a fost încălcată. Cu toate acestea, am lăsat din nou băutura pe bufet, chiar în ziua următoare. Studentul care urma după mine la coadă mi-a atras atenția în legătură cu băutura pe care o lăsam în urmă și apoi am luat-o. Încrederea mi-a fost redobândită, deși, cel mai probabil, a-mi recupera băutura de pe bufet rămâne o problemă. Ideea principală aici este că există milioane de activități sociale zilnice, care implică încrederea. Odată ce încrederea este conceptualizată așa cum se cuvine și depășim viziunea de criză pe care o avem asupra ei, reușim să înțelegem răspândirea copleșitoare a siguranței în lumea noastră socială. Nu este nevoie să susținem că încrederea este în criză ca să o putem considera demnă de investigație, deși ideea de criză ar putea încuraja această activitate. Totuși, haideți să începem cu începutul, întrebându-ne ce este încrederea. Definițiile din dicționar sunt un început.

DEFINIȚII POPULARE ALE ÎNCREDERII

Folosirea termenului „trust” („încredere”) în vorbirea de zi cu zi datează din secolul al XIII-lea, din engleza medievală. Se consideră a fi, probabil, de origine scandinavă, înrudit cu *traust* (încredere) din limba nordică veche și cu *trēowe* (credincios) din engleza veche (*Merriam-Webster Dictionary*). Totuși, cuvântul „trust” există de mult mai mult timp dacă ne referim la contextul religiei. Încrederea în Dumnezeu se află atât în Vechiul, cât și în Noul Testament (Benner, 2004), precum și în Coran. În prezent,